

N I E U W S B R I E F

Augustus 2018

Een echt kunstwerk moet uniek zijn

Allereerst begin ik met een boude veronderstelling die de subtitel al aangeeft:

'Een echt kunstwerk moet uniek zijn.' Klopt dat wel? Om hier antwoord op te geven is het vrij makkelijk om meteen het antwoord te vinden bij moderne kunststromingen van de vorige eeuw (jaren 30; voorbereidend Dada, later Pop-art jaren 50/60) die dit als vraagstuk of als leidraad gebruikte in deze kunstrichtingen.

Ik zal je meenemen in de tijd terug om te kijken of het antwoord daar te vinden is. Je stapt met mij in een tijd-machine en gaan naar een oude meester van de Renaissance (rond 1500) genaamd Leonardo da Vinci. Een schilderwerk van hem: Mona Lisa, dat blijkbaar een onbetwist eenmalig meesterwerk is, heeft verschillende versies. De zogenaamde *Isleworth Mona Lisa* (zie afbeelding 1) is vernoemd naar de voorstad van Londen waar het ooit heeft verbleven, lijkt op iets uit een parallel universum.

Het is een Mona Lisa. Alles klopt. De dame is duidelijk hetzelfde model, in dezelfde houding. Het lijkt er ook op of Leonardo dezelfde schildertechniek heeft toegepast als bij de Mona Lisa waarmee hij transparante overgangen schildert tussen verschillende kleuren waardoor de kleuren lijken te vervloeien. Deze techniek heet sfumato. Er zijn ook een aantal verschillen aan te wijzen: haar vollere wangen, en rosige lippen suggereren een meer jeugdig onderwerp.

De schilderijen verschillen ook qua achtergrond.

Isleworth Mona Lisa schuilt tussen twee kolommen met een onvoltooid landschap erachter. Ze is ook geschilderd op canvas terwijl het meesterwerk van het Louvre op een houten paneel is geschilderd.

Afbeelding 1

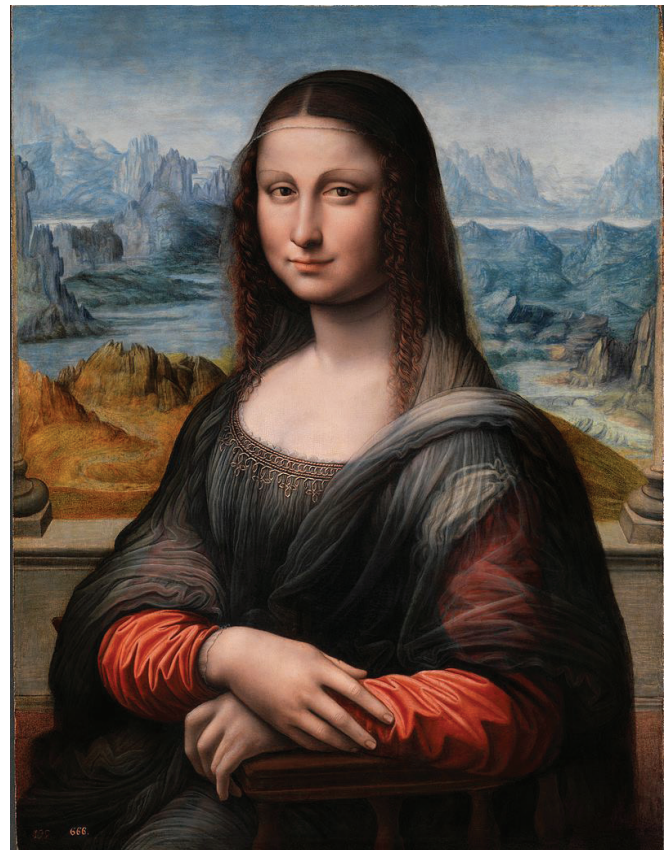
De oorsprong van deze alternatieve versie is fel betwist. Sommigen denken dat het het werk van Leonardo zelf is en kan dateren van vóór de meer gevierde versie. Aan de andere kant zou het ook kunnen dat het een kopie is van één van de Leonardo's leerlingen, of iets totaal anders, de jury is er nog niet over uit.

Er is nog een replica van de Mona Lisa. Een belangrijk kopie hangt in het Museo del Prado in Madrid (zie afbeelding 2 hieronder).

Deze dame heeft heldere mouwen en staat voor een bergachtige achtergrond, maar is wel herkenbaar. Ze is ook afgewezen als een latere kopie. Een meer recente analyse, heeft gesuggereerd dat ze misschien het werk zou zijn van Leonardo's atelier en is misschien tegelijkertijd geschilderd met het origineel door een van zijn gevorderde studenten.

Dit soort feiten gaan over de toeschrijving van een kunstwerk. Wie heeft het nou gemaakt? Veel oude meester-schilderijen zijn gemaakt in meerdere exemplaren.

Het origineel is misschien grotendeels het werk van de grote kunstenaar, maar de extra exemplaren kunnen worden gemaakt door zijn leerlingen. Dit is waarom we vaak schilderijen zien die zijn gelabeld door een volgeling van Rembrandt of uit de werkplek van Titiaan. De wateren kunnen hier erg modderig worden. Heel vaak kan een student het grootste schilderwerk schilderen op een canvas, dat dan zou worden afgewerkt door de meester. Of andersom. Het kan dan heel moeilijk zijn om het auteurschap te definiëren. Toeschrijvingen zijn daarom dynamisch. Schilderijen waarvan lang is gedacht dat het om het werk van de leerling van een kunstenaar was, wordt soms 'opgewaarderd' tot de meester zelf. Omgekeerd kan een schilderij door kunsthistorici worden gedegradeerd als er nieuw bewijsmateriaal naar voren komt, tot grote ergernis van degene die het net op de veiling heeft gekocht.

Afbeelding 2

Daarentegen maak ik mijn schilderwerk zelf: beeldmateriaal verzamelen, kijken of de afbeeldingen wel bij elkaar passen, een compositie bedenken, schetsen in potlood, kijken naar contrasten en lichtwerking, perspectief controleren, (niet) harmonieuze kleuren bedenken, de tekening overzetten op een groot stuk houten paneel of canvas, het experiment opzoeken met verf, een onderlaag schilderen, netjes afschilderen en een pakkende titel bedenken. De leerlingen bij mijn atelier zijn dus ver te zoeken. Ik zou ze ook helemaal niet willen; mijn atelier is klein, te heet in de zomer en te slecht geïsoleerd in de winter. Deze zelfstandigheid heeft als voordeel dat ik schildertrucs zelf kan ontdekken en dat is heel veel waard. Het gevoel als verf niet doet wat je aanvankelijk dacht en toch het gewenste effect veroorzaakt is onbeschrijfelijk. Neem bijvoorbeeld dit kleine gedeelte (1/18 van het geheel) van een groot schilderij die ik onlangs afgeschilderd heb: (zie afbeelding 3 hiernaast). Ik heb witte acryl verf verdund met een medium, dit op een houten paneel gedaan en met een grove kwast meerdere keren uitgesmeerd. Vervolgens verschillende kleuren verf transparant erover heen geschilderd als een soort onverfijnde vorm van sfumato. Al zou ik niet snel het niveau van de oude meester bereiken. Aandacht is iets waar men vroeger veel meer toewijding aan lijkt te schenken. In een tijd waar onze aandacht door heel veel verschillende bronnen wordt opgeslakt, lijkt mij dat een vaardigheid die in onze tijd wel meer in de belangstelling mag staan. Dit is inhoudelijk waar mijn werk deels over gaat, de afleiding van de massamedia.

Ben je benieuwd hoe uniek mijn werk is of hoe het levengroot en in zijn geheel eruit ziet? Of ben je misschien benieuwd geraakt naar de inhoud van mijn werk? Kom dan kijken bij de expositie: Kuntmoment in Diepenheim van 18 t/m 26 oktober 2018. Voor meer informatie bekijk mijn website:

<http://leonarddijkstra.nl>

Afbeelding 3

Dit is een klein stukje (1/18) van mijn grotere schilderij (210 cm X 190 cm).

De titel is: *the actor forgot his line because there was too much happening on the set.*